

Przestrzeń Dziedzictwa

„Przestrzeń Dziedzictwa” to cykliczny projekt Samorządu Województwa Podkarpackiego polegający na stworzeniu na obszarze województwa murali tematycznych dedykowanych kulturze i dziedzictwu narodowemu.

Cele i założenia

Celem Projektu jest upowszechnianie kultury, ochrona dziedzictwa narodowego i pielęgnacja pamięci historycznej wśród mieszkańców podkarpackich miejscowości poprzez artystyczne przedstawienie osób i wydarzeń związanych z miejscem powstania muralu. Jednocześnie jego realizacja jest wyrazem wspólnej dbałości o przestrzeń i jej estetykę, która posiada istotny walor kulturotwórczy. Projekt ma również za zadanie angażowanie partnerów lokalnych wokół celów społecznych związanych z kulturą i dziedzictwem. Murale, oprócz walorów estetycznych i popularyzatorskich, mają pełnić także funkcję promocyjną miejsca (miejscowości), województwa oraz partnerów Projektu.

Formuła

Formą przekazu zastosowaną w Projekcie są murale, których tematyka koncentruje się wokół dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem wątków regionalnych. Do wykonania murali zostaną zaproszeni artyści posiadający doświadczenie oraz uznanie w środowisku.

Zadania w ramach Projektu są realizowane w partnerstwie kilku podmiotów:

- a)** samorząd województwa – koordynacja Projektu, realizacja muralu wraz z pokryciem zobowiązań finansowych z tego tytułu;
- b)** zarządca obiektu – nieodpłatne użyczenie obiektu (budynku, ogrodzenia itp.) do celów związanych z wykonaniem muralu;
- c)** partner społeczny/interesariusz z sektora kultury – organizacja lub udział w organizacji wydarzeń towarzyszących, związanych z tematyką muralu.

Realizatorem zadania z ramienia samorządu województwa jest Departament Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie (tel. 17 743 30 20; m.werner@podkarpackie.pl).

Edycja 2023 – Nisko

1. Kto będzie bohaterem muralu?

Bohaterką muralu w Nisku została wybrana zmarła w maju 2022 r. w wieku 106 lat **major Maria Mirecka-Loryś**. Niezlomna bohaterka, Komendantka Główna Narodowej Organizacji Wojskowej Kobiet – ostatni dowódca ogólnopolskiej organizacji wojskowej z okresu II wojny światowej. Urodziła się 7 lutego 1916 r. w Ulanowie. **W 1921 r. rodzina Mireckich zamieszkała w Raclawicach koło Niska**. Uczennica **niżańskiego gimnazjum**, a później studentka na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie.

Po II wojnie światowej wyemigrowała do Wielkiej Brytanii, a następnie do USA, gdzie udzielała się w organizacjach polonijnych (Zarząd Główny Związku Polek w Ameryce, Krajowy Zarząd Kongresu Polonii Amerykańskiej) i organizowała pomoc dla Polaków na Kresach. **Do Polski Pani Maria wróciła w 2004 r. i do 2018 r. mieszkała w rodzinnych Raclawicach.**

Została uhonorowana wieloma najwyższymi odznaczeniami państwowymi m.in.: Krzyżem Partyzanckim, Krzyżem Walecznych i Krzyżem Zasługi, Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (2006), wreszcie Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (2016).

2. Gdzie powstanie mural?

Powstanie muralu planowane jest na bocznej (południowej) ścianie bloku mieszkalnego przy ul. **Tysiąclecia 8A w Nisku**.

Budynkiem zarządza Spółdzielnia Budownictwa Mieszkaniowego ze Stalowej Woli.

3. Kto finansuje prace związane z powstaniem muralu?

Działania związane z powstaniem muralu **finansuje** inicjator i realizator projektu „Przestrzeń Dziedzictwa”, tj. **Samorząd Województwa Podkarpackiego**.

Wydatki związane z powstaniem muralu to m.in. przygotowanie artystycznego projektu muralu wraz z przekazaniem praw autorskich, realizacja muralu na wybranej ścianie, zakup farb i niezbędnej chemii budowlanej, zabezpieczenie podnośnika/rusztowania, przygotowanie tablic informacyjnych.

4. Jakie są zobowiązania właściciela/zarządcy ściany?

Udział partnera, który jest właścicielem/zarządcą budynku nie wiąże się z wydatkowaniem środków finansowych – **partner nie ponosi kosztów**. Jego udział w przedsięwzięciu polega na **bezpłatnym użyczeniu ściany samorządowi województwa**, które tworzy na niej mural na podstawie zawartej wcześniej umowy użyczenia.

5. Jakie są główne założenia umowy użyczenia?

Główne założenia umowy użyczenia, to:

- **bezpłatne przekazanie** samorządowi województwa wskazanej ściany w celu realizacji projektu „Przestrzeń Dziedzictwa” – powstanie muralu poświęconego kulturze i dziedzictwu narodowemu;

- techniczne umożliwienie artyście wykonanie prac muralowych (m.in. udostępnienie źródła prądu w przypadku korzystania przez muralistę z projektora podczas malowania ściany, w razie potrzeby i możliwości, udostępnienie pomieszczenia do składowania chemii budowlanej);

- zachowanie muralu w nienaruszonym kształcie przez 3 pełne lata (do końca 2026 roku).

6. Czy są inni partnerzy projektu?

Tak. Oprócz stworzenia muralu lider projektu zakłada także zorganizowanie towarzyszących wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych oraz uroczystego odsłonięcia muralu. Wspomniane wydarzenia będą zmierzać do popularyzacji tematyki/bohatera obecnego na muralu wśród różnych grup społecznych.

Partnerami w projekcie „Przestrzeń Dziedzictwa” są zatem lokalne samorządy, szkoły, instytucje kultury, mecenas kultury itp.

7. Czy znany jest już wykonawca muralu?

Tak. Samorząd województwa zamierza nawiązać współpracę z Michałem Czerką, znanym podkarpackim muralistą zajmującym się artystycznym malowaniem ścian. Czerko posiada na swoim koncie szereg realizacji w Rzeszowie i innych miejscowościach regionu.

Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego współpracował już z panem Michałem przy realizacji projektu muralowego w belgijskiej miejscowości Roeselare poświęconego postaci gen. Stanisława Maczka.

8. Jaki jest czasowy horyzont działań?

Realizacja projektu „Przestrzeń Dziedzictwa” w Nisku zakłada następujący harmonogram:

- grudzień 2022/styczeń 2023 – wybór ściany i zawarcie umowy użyczenia z jej właścicielem/zarządcą
- luty 2023 – kwiecień 2023 – przygotowanie założeń i przygotowanie projektu muralu; przygotowanie programu wydarzeń towarzyszących;
- **maj 2023** – prace muralowe przy wybranej ścianie; uroczyste odsłonięcie muralu w 1. rocznicę śmierci Marii Mireckiej-Loryś

9. Dotychczasowe realizacje w ramach projektu „Przestrzeń Dziedzictwa”

Rzeszów:

Mural dedykowany Franciszkowi Kotuli (lokalizacja: osiedle im. Franciszka Kotuli)

Jarosław:

Mural poświęcony lotnikom z Ziemi Jarosławskiej walczącym w Polskich Siłach Powietrznych na Zachodzie (lokalizacja: szkoła średnia/technikum)

Dubiecko:

Mural poświęcony postaci Szymona Mohorta z poematu Wincentego Pola.

(lokalizacja: Gminna Biblioteka Publiczna)

Krosno:

Mural dedykowany Ignacemu Łukasiewiczowi w 200. rocznicę urodzin

(lokalizacja: wejście na krośnieński rynek od ul. Piłsudskiego)

Fot. Adrian Krzanowski@Krosno24.pl